

Sarah-Lee Tschernia. Foto: Marian Hirschorn, 2013.

Sarah-Lee er 15 år og går på Carolineskolen.

I sin fritid går Sarah-Lee til svømning, atletik og dans, og så elsker hun at være sammen med mine venner.

Sarah-Lee vidste allerede en del om begivenheder i 1943, men om sin deltagelse i konkurrencen fortæller hun, at hun lærte meget om sin fars onkel Leif Pundik, som hun ikke vidste før:

”Jeg er glad for at kunne fortælle lige præcis hans historie, fordi han døde meget pludseligt nogen måneder senere. Historien har haft en stor indflydelse på mig, fordi det fik mig til at gennemtanke hvor tragisk flugten har været for Leif, og hvor anderledes det kunne have endt.”

Sarah-Lee vandt 2. pladsen for sit interview med Leif Pundik om hans flugt til Sverige via Gilleleje.

Krigens konsekvenser

Af Sarah-Lee Tschernia

Tirsdag formiddag og døren går op i et lejligheds-kompleks på Frederiksberg. I døren står min fars onkel Leif Pundik. Han lyser helt op ved synet af besøgende efter sin kones meget pludselige død. De sidste par måneder har været deprimerende og mørke for ham, men endelig skinner solen atter, og vi sætter os ind stuen, som er badet i sollys, for at lave det interview, vi havde snakket om. Selvom det er 74 år siden anden verdenskrig brød ud, ligger mindet om den forfærdelige tid stadig Leif nær. Han ved, vi skal tale om flugten til Sverige. Han sukker dybt, som var det i går, han krydsede Øresund i frygt i en fiskekutter sammen med sin familie.

”Som alle sammen ved, ville Hitler udrydde jøderne i hele verden. Vi boede her i Danmark, og der begyndte invasionen den 9. april 1940. Der skete ikke meget før oktober 1943. Pludselig måtte vi af sted og vores læge, Borgil Andersen havde sagt til min familie, at hvis der skulle ske noget, skulle de komme til hende. Vi pakkede vores kufferter og kørte hen til hende, og der boede vi i et stykke tid. Jeg kan huske, at jeg så flyvemaskinerne, da de fløj ind over Danmark. Jeg var 8 år gammel på det tidspunkt, og det der gjorde mig mest bange var: Tænk hvis nazisterne ville tage os...”

Han trækker vejret dybt, men vil helst fortsætte interviewet. Det ser ud til, at det har ramt ham hårdt, fordi han gemmer hovedet i hænderne. Solen skinner stadig kraftigt ind ad vinduet. Det hele synes at gå så langsomt, men indtil videre har interviewet kun varet i tre minutter. Jeg venter tålmodigt. Nogen sekunder efter fortsætter han.

”Vi skulle til Gilleleje for at komme til Sverige, og da vi var ankommet og skulle med fiskekutterne, syntes min far, at fiskekutteren var for lille. Manden, der ejede fiskekutteren, sagde, at vi skulle tage op på Gillelejeloftet i kirken, for der var mange jøder, der gemte sig i kirken. Min far mente, der var for mange jøder samlet på loftet, og at det derfor ville blive nemmere for tyskerne at finde os. I stedet for tog vi tilbage til Borgil Andersen og opholdt os der i nogle dage. Jeg kan stadig huske det, som var det i går. Det var et mirakel, at vi ikke blev opdaget. Samme nat, da vi forlod Gilleleje, blev alle jøderne taget i kirken oppe på loftet”.

Tårene triller langsomt ned ad kinden på ham. Han kan ikke holde sorgen tilbage. Jeg ved ikke, hvordan jeg skal reagere og vælger derfor ikke at gøre noget. Telefonen ringer pludselig, og Leif farer op fra sofaen. På et splitsekund bliver stilheden brudt, og krigstankerne forsvinder ud af mit hoved. En tirsdag formiddag, og jeg sidder blot på en sofa på Frederiksberg og lytter til en ældre herres telefonsamtale, som om intet var hændt.

”Vi kom hen til Borgil Andersens veninde Lauritzen. Hun havde et lille hus ude i Ordrup. Der boede vi, indtil vi kom over til Sverige. Jeg kan huske, det var så fredeligt derhenne. Angsten for at der ville komme nogle nazister og finde os, var langt væk i mine tanker. Endelig kunne jeg være mig selv, som en almindelig 8 årig, og ikke tænke på andet end at være barn. Den 8. – 9. oktober 1943 var den dag, vi flygtede. Vi kom til Sverige uden problemer, og hele min familie åndede lettet op, for nu var vi endelig

Leif Pundik kort tid før hans død. 2013 (Privateje).

i sikkerhed. Vi havde en god tid i Sverige og havde lov til at holde kosher. Min far fandt så et arbejde i Göteborg, og så flyttede vi dertil. Der boede vi halvandet år”.

”Endelig var krigen overstået, og vi kom allerede hjem til Danmark i juni 1945. Jeg var målløs over at høre den fantastiske nyhed, som jeg aldrig ville tro kunne gå i opfyldelse. Men efter krigen havde jeg stadig en urolig følelse i min krop. Det var som om følelsen af angst aldrig ville forsvinde, fordi jeg gennem krigens modbydelige år havde fået mærker for livet. Det værste, jeg oplevede gennem disse år, var at se de blanke tyske mænd med grønne uniformer gå på gaden, og det påvirker mig stadig den dag i dag”.

Interviewet er overstået, og jeg bliver bedt om at gå, da Leif er en ældre herre godt oppe i 70’erne. Han giver mig en plade chokolade, og han håber på, jeg kan bruge interviewet. Han ser dog lidt bedrøvet

Leif med sin søster Anne-Lise kort tid før de måtte flygte til Sverige (Privateje).

ud, da han lukker døren efter mig. Jeg går alene og mærker en ukendt følelse i min krop. Jeg kan mærke, at hele besøget gjorde et særligt indtryk på ham og mig. Det var ikke kun historien, men det, at kunne se en mand i øjnene og fornemme, hvad flugten havde gjort ved ham, der var ubeskriveligt. Uanset at Leif har fortalt andre mennesker om flugten til Sverige ti gange, vil smerten ved igen at kunne fortælle en af sit livs forfærdeligste historier gøre lige så ondt i sjælden som at fortælle den første gang. Sorgen vil aldrig forsvinde helt, fordi Leif og hans familie – eller i det hele taget alle de jøder, som var med i krigen under ekstreme forhold, vil på ingen måde glemme og aldrig kunne tilgive det, de har oplevet.

At få fortalt en så stor og tragisk historie fra en person, der har været en del af krigen, er surrealistisk og næsten uvirkeligt. Jeg ved, at jeg er blevet påvirket af interviewet og andre lignende historier, fordi jeg føler, at jeg næsten er en del af personernes oplevelser fra krigen. Det sårer mig, at jøder – og jeg er selv jøde – ikke har kunnet få lov at leve deres liv, som de ville under Hitlers regime.

For Leif har det været nogle forfærdelige år, specielt fordi han var den ældste søn i familien, og han

havde et ansvar over for sin søster. Krigen har haft stor betydning for ham og min familie. Det har gjort ham til den person, han er i dag. Han har haft en depression siden 1989, og måske kan krigen være en af grundene til, at han har fået den. Havde det ikke været en vellykket flugt til Sverige, havde der slet ikke været noget interview.

Leif og Anne-Lise hos fotografen (Privateje).